

Eleştiriyi bastırmak gelişmeyi engeller

MEHMET GÜN

14.07.2026 - 08:00
YAYINLANMA

13.07.2026 - 14:39
GÜNCELLEME

Günümüzün sorunlarından müşteki herkesin şu iki kitabı sırasıyla okuması şart: Prof. Dr. Frederick Starr'ın "Kayıp Aydınlanma"sı, Prof. Dr. Ahmet T. Kuru'nun bir süre önce Türkçe'ye de tercüme edilen "İslam, Otoriterlik ve Geri Kalmışlık" isimli eseri. Kayıp Aydınlanma, İslam dünyasının, "İslam Rönesansı" denilen 8-11'inci yüzyıllar arasında ne kadar ileri bir uygarlık seviyesine eriştiğini, yaklaşık bin yıl önce dünyanın en ileri [bilimlerinin](#) Londra'da, Paris'te, Roma'da değil Bağdat, Semerkant, Buhara ve Merv gibi Türk-İslam şehirlerinde üretildiğini, dünyanın en ileri filozofları, matematikçileri, astronomları ve sair bilim insanlarının İslam dünyasında yetiştiğini anlatıyor. Prof. Dr. Ahmet T. Kuru'nun eseri ise bugün azgelişmişlikle boğuşan yaklaşık 2 milyar nüfusluk İslam dünyasının neden ve nasıl geride kaldığından söz ediyor. Prof. Kuru, ulema ile devlet (yöneticiler) dayanışmasının gerek yönetim [bilimleri](#) gerek pozitif [bilimler](#) ve gerekse dinî konularda bilgi üretimini baskılamasının, geri kalmanın temel sebebi olduğunu gösteriyor.

[Film Eleştirileri ve Özetleri](#)

Bilgi üretimine en uygun ortam, neyin doğru neyin yanlış olduğunu otoritelerin halka söylediği ortam değil, şüphe, eleştiri, hiciv ve hatta saçma veya gerçeğe aykırılığın açıkça tartışıldığı, dinî emirlerin bile inkar edilebildiği, özgür tartışmalara izin ve imkân veren, bunları hoşgörü ile karşılayan ortamdır. Nitekim zamanında Bağdat'ı ve diğer İslam şehirlerini dünyanın merkezi yapan şey, farklı fikirlerle gösterilen hoşgörüydü. Ancak, Prof. Kuru'nun analizine göre 11'inci yüzyıldan sonra giderek devlet ve ulemanın aynı siyasi yapının iki ayağı haline gelmesi, farklı düşüncelerin güvenlik sorunu gibi görülmeye başlaması sonucunda felsefe küçümsendi, eleştirel düşünce zayıflayıp ezber öne çıktı. Buna karşın, Avrupa (Batı), İbn Rüşd, İbn Heysem, Biruni, Harezmi, İbn Sina ve diğerlerinin eserlerindeki bilgileri tartışıp eleştirerek geliştirdi, yeni fikirler ve bilgiler üreterek ilerleyip öne geçti.

Bir medeniyetin gerilemesine yol açan şey dini, ideolojisi veya coğrafyası değildir. Belirleyici olan, hukukun

aşılması gerekir. Bilim doğru cevaplardan değil, doğru, yanlış veya saçma sapan sorulardan doğar. Dinî inanç bile zorlamayla değil, tahkikle güçlenir. Kur'an'ın iman anlayışı, zorlamaya değil insanın aklına, vicdanına ve özgür iradesine hitap eder. "Dinde zorlama yoktur" hükmü, "dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin" beyanı ve peygambere dahi "Sen onlar üzerinde zorlayıcı değilsin" denilmesi, hakikatin baskıyla değil ikna, tefekkür ve içsel arayışla bulunabileceğini gösterir. Hukuk, şüpheyi ve eleştiriyi koruduğu ölçüde bilgi üretimi gelişir. Hukukun görevi tek doğruyu korumaya dönüştüğünde ise önce düşünce, sonra bilim, en sonunda da refah geriler. [Yabancı Dil Eğitimi](#)

Bugünlerde ülkemizde mizah, siyasi eleştiri, farklı fikir, sivri söz ve rahatsız edici sanat hoş görülüyor. Komedyen Deniz Göktaş, siyasi hicvindeki bir kısım sözler nedeniyle, yurtdışında iken kendi isteği ile döndüğü Türkiye'de havalimanında gözaltına alınıp, iki polisin arasında ters kelepçe ile nezarete götürüldü, ertesi gün de tutuklandı. Daha önceleri iş dünyası derneği başkanları da dahil başkaları da davet edildiklerinde ifade vermeye gidecekleri halde evlerinden veya işyerlerinden polisler vasıtası ile aldırıldılar, sözleri nedeniyle tehlikeli suçlularmış gibi muameleye uğradılar. Hepsinin söylemlerinin ortak özelliği, iktidarı rahatsız etmekten çok, insanları önlerine gelen hazır bilgileri sorgulamaya ve düşünmeye zorlamalarıydı.

Yükleniyor...

Tarih gösteriyor ki hukukun "tek doğruyu koruma aracı"na dönüşmesi, yalnız ifade özgürlüğünü değil, bilimsel üretimi, felsefeyi ve uzun vadede toplumun refahını da olumsuz etkiler. Bu nedenle modern hukuk devletinde ceza yargılamasının amacı, doğru düşünceyi belirlemek ya da yönetenleri eleştiriden korumak değil, doğruya halkın kendisinin tartışarak ulaşacağı tartışma ortamını, farklı düşüncelerin barış içinde bir arada yaşamasını sağlayacak hukuki zemini korumak olmalıdır. Yargı iktidarı da muhalefeti de sanatı da mizahı da aynı özgürlük alanı içinde koruyabilmelidir. Eleştiriyi bastırmak gelişmeyi engeller. [Bilim](#)

← ÖNCEKİ

SONRAKİ →

Mehmet Gün

Yazarın Diğer Yazıları

- > Otokratik kanun yapma alışkanlığı 30.06.2026
- > Bireysel yönetim hastalığımız! 16.06.2026
- > Butlandan çıkarılacak dersler 02.06.2026
- > Butlan-kayyım saçmalığı 19.05.2026
- > Adalette hız mı güven mi? 05.05.2026
- > Yolsuzluk için siyaset! 21.04.2026
- > ABD'de hukuka zeval gelirse 07.04.2026
- > AK Parti'nin Anayasa gaillesi! 24.03.2026
- > Kimlik, birlik ve hukuk 10.03.2026

Yazarlar

...

X